TEORĒTISKAIS MATERIĀLS

Psihoģeogrāfija izglītības kontekstā

Kā telpa kļūst par pedagoga sabiedroto bērna pašsajūtai, līdzdalībai un mācīšanās procesam?

Psihoģeogrāfija pievērš uzmanību tam, kā cilvēks uztver telpu un kā to `piedzīvo` : ko viņš tajā pamana, ko jūt, ko dara un kā pārvietojas. Vide klasē nav tikai fons — tā var atbalstīt vai apgrūtināt uzmanības noturību, sadarbību, pašregulāciju un pat piederības sajūtu.

1. Emocionālā un fiziskā ietekme

Telpas pārskatāmība, pieejamība, kustības ceļi un stimulu daudzums ietekmē bērna drošības sajūtu un spēju iesaistīties. Vērojam ne tikai telpu, bet arī bērna reakcijas tajā!

2. Telpas elementi

Mēbeļu izvietojums, apgaismojums, skaņa, gaisa kvalitāte, krāsas un materiālu pieejamība darbojas un ietekmē **kopā**. Nav vienas "pareizās" krāsas vai izkārtojuma — būtiski, vai vide atbilst konkrētajam nolūkam un bērnu vajadzībām.

3. "Neredzamās robežas"

Bērni ātri *nolasa*, kur drīkst runāt, kustēties, sadarboties, paņemt materiālus vai pabūt mierā. Šīs robežas veido pedagoga rīcība un kopīgās vienošanās, zonējums, arī materiālu brīvā pieeja.

4. Personalizācija un līdzatbildība

Bērnu darbi, kopīgi veidotas zonas, iespēja izteikt priekšlikumus un uzņemties rūpes par vidi stiprina piederību. Līdzdalība nenozīmē haosu — tai vajadzīgas skaidras, konkrētas un **konsekventas** vienošanās.

Galvenais jautājums NAV "Vai klase ir skaista?", bet gan: *"Kā šī vide ietekmē bērna iespēju justies droši, viegli orientēties, mācīties, gūt iedvesmu un uzņemties atbildību?"*

DARBA LAPA 1

Telpas pirmais iespaids — VAK *(vizuāli - audiāli - kinestētiski)* novērojums

Ieej telpā it kā pirmo reizi. Vispirms vienkārši piefiskē un pamani un tikai pēc tam skaidro.

Ceļš līdz klasei

☐ Vai ceļš un ieeja ir saprotama, droša un pārskatāma?
☐ Ko bērns redz, dzird un sajūt vēl pirms ieiešanas klasē?
☐ Kur rodas drūzmēšanās, gaidīšana, apjukums vai steiga?

KAS BŪTU JĀMAINAI/ JĀIEVIEŠ?

_____
_____
_____
_____

Ko es REDZU?

☐ Pirmais skatiens dod skaidrību, kur atrodos un kas jādara.
☐ Vizuālo stimulu daudzums palīdz, nevis nogurdina vai novērš uzmanību.
☐ Svarīgais ir bērna acu līmenī un viegli pamanāms.
☐ Kustības ceļi un nepieciešamie materiāli ir ērti un viegli pārskatāmi.

KAS BŪTU JĀMAINAI/ JĀIEVIEŠ?

_____
_____
_____
_____

Ko es DZIRDU?

☐ Telpā nav pastāvīga traucējoša trokšņa vai nevajadzīgas atbalss.
☐ Ir saprotams, kur un kad sarunājamies, strādājam klusumā vai klausāmies.
☐ Pedagoga balss nav vienīgais instruments, kas pārvalda telpu.

KAS BŪTU JĀMAINAI/ JĀIEVIEŠ?

_____
_____
_____
_____

Ko es SAJŪTU un kā PĀRVIETOJOS?

☐ Telpā ir pietiekami daudz svaiga gaisa un piemērots apgaismojums.
☐ Varu brīvi pārvietoties, netraucējot citiem.
☐ Ir vieta aktīvam darbam, mieram un individuālai koncentrēšanās iespējai.
☐ Telpā ir kāda vieta, kurā jūtos droši un varu atgūt līdzsvaru.
☐ Rotaļām ir noteikta `teritorija` (piemēram, paklājiņš utl.)

KAS BŪTU JĀMAINAI/ JĀIEVIEŠ?

_____
_____
_____
_____

Ko telpā pamanu par SEVI kā pedagogu?

☐ Kurā vietā mana balss kļūst skaļāka vai klusāka? _____
☐ Kā mainās mana ķermeņa poza, kustības un elpa? Kas to ietekmē? _____
_____
☐ Kur mana enerģija pieaug, bet kur jūtu saspringumu vai nogurumu? _____
_____

KAS BŪTU JĀMAINAI/ JĀIEVIEŠ?

_____
_____
_____
_____

Mana “enkura” jeb spēka vieta klasē

Kur es varu nostāties vai apsēsties, lai atgūtu mieru, pārredzētu telpu un apzināti vadītu procesu?

_____
_____

KAS BŪTU JĀMAINAI/ JĀIEVIEŠ?

_____
_____
_____
_____

DARBA LAPA 2

Klases kartēšana

KLASES SHĒMA / KARTE

Logi • durvis • galdi • zonas • kustības ceļi

Kartē izmanto savus simbolus vai krāsas un atzīmē:

- ☐ bērnu biežākie pārvietošanās ceļi;
- ☐ vietas, kur bērni visbiežāk pulcējas;
- ☐ vietas, kur bērni jūtas ērti un droši;
- ☐ vietas, no kurām bērni izvairās vai kur jūtas neērti;
- ☐ vietas, kur biežāk rodas konflikti vai drūzmēšanās;
- ☐ vietas, kur uzmanība viegli novēršas;
- ☐ materiālus, kas ir pieejami un tiek dabiski izmantoti;
- ☐ savu “enkura” jeb spēka vietu klasē.

Ko man vēl vajag pavērot, pirms izdaru secinājumus?

_____

_____

DARBA LAPA 3

“Neredzamo robežu” un pieejamības čekliste

Vēro, kā telpa pati pasaka priekšā: “Šeit drīkst”, “šeit gaidi”, “šeit sadarbojies”, “šeit nomierinies”.

ZONA / ASPEKTS	KO VĒROJU?	JĀ / VĒL NĒ	PIEZĪMES
Ieeja un pārejas	Bērnam ir skaidrs, kur novietot mantas un kā sākt dienu.	☐ / ☐	
Individuālais darbs	Ir vieta, kur iespējams strādāt ar mazāk uzmanības novērsējiem	☐ / ☐	
Sadarbība	Galdu un krēslu izvietojums ļauj sadarboties, netraucējot citiem.	☐ / ☐	
Miers un pašregulācija	Ir piemērota vieta īsai nomierināšanās vai atelpas pauzei.	☐ / ☐	
Materiāli	Bērni redz, sasniedz un prot paņemt vajadzīgo patstāvīgi, bez lūguma pedagogam	☐ / ☐	
Vienošanās	Ir skaidrs, kā materiālus lieto, noliek vietā un uztur estētiskā kārtībā.	☐ / ☐	
Acu līmenis	Svarīgā informācija un bērnu darbi atrodas bērnam uztveramā augstumā.	☐ / ☐	
Līdzdalība	Bērniem ir reāla iespēja ierosināt, veidot un uzņemties rūpes par vidi.	☐ / ☐	

KAS BŪTU JĀMAINAI/ JĀIEVIEŠ?

_____

_____

_____

DARBA LAPA 4

Mana “Labbūtības telpas” pārmaiņa

Izvēlies vienu nelielu, novērojamu pārmaiņu — nevis visas klases pārbūvi vienā reizē.

Ko es pamanīju? Kāda konkrēta situācija atkārtojas?

Kā es domāju — kāpēc tas notiek tieši šajā vietā?

PIRMS	PĒC
Uzzīmē vai īsi apraksti:	*Uzzīmē vai īsi apraksti:*

Ko tieši mainīšu?

Ko šī pārmaiņa dos bērniem? Kādu rīcību, sajūtu vai mācīšanos tā atbalstīs?

Kā iesaistīšu bērnus un par ko mums skaidri jāvienojas?

Kad vērošu rezultātu un pēc kādām pazīmēm spriedīšu, vai pārmaiņa palīdz?